

1592

Arribar

(ALDC, IX, 2064. *Arribar* [Infinitiu])

Per aquest enunciat, dos lexemes es reparteixen el domini lingüístic: *arribar*, que n'ocupa una gran part, inclòs el bal. i l'alg., i *aplegar*, propi del val. central i meridional. El primer, amb la var. aferètica *ribar* 30, 34, 47, 70, 74, 77, 79, 113, 164, originada per fonosintaxi, prové del llat. tardà *ARRĪPARE*, format sobre *RĪPA* 'marge d'un riu; vora, ribera', i que volia dir 'una nau, atracar, arribar a port o platja' (com avui el cast. *arribar*, que haurà influït sobre *arribar* 188 "només per als vaixells"), que ben aviat va passar al significat general de 'arribar', ambdós sentits enregistrats ja al s. XIII. A notar la variant de la persona 4 del present d'indicatiu, *arribam*, pròpia de l'eiv., amb una *m* adventícia resultat d'una assimilació regressiva de nasal adventícia.

Aplegar, també amb var. aferètica, *plegar* 152, 156, 160, 174, 175, deriva del llat. *APPLICARE* que, a partir de contextos com *applicare navem* 'dirigir la nau a un rumb determinat; fer-la atracar en un indret', present en el cat. *aplegar* ("volia *aplegar* al port de la Palomera", s. XIV), va generalitzar-se en 'arribar', registrat també en val. antic i modern ("se cuytà de *plegar* a la ciutat, que's tanquave de nit", Sant Vicent Ferrer) (ap. *DECat*).

Montserrat (2007) proposa una evolució semàntica a partir del significat 'ajuntar diverses coses' per desembocar en 'arribar' expressat en el mot arag. *aplegar*, que en val. seria un aragonesisme.

L'àrea actual de *aplegar* (*plegar*) és actualment la del val., en convivència amb *arribar*, i és un reflex de la prolífica documentació del mot en aquest dialecte a l'època medieval i postmedieval, ço que contrasta amb algun ús esporàdic fora del val. quan la llengua no estava tan diferenciada. El fet que *aplegar* vingui completat en *Curial e Güelfa* per altres elements d'especial vigència en val. (*mentira, purna, menejar*, diferenciació gràfica sistemàtica de *a, e, àtones*, etc.) ha induït a donar suport a la tesi d'Abel Soler (2018) sobre el possible autor d'aquella novel·la, el toledà Enyego d'Àvalos, "valencià d'adopció integrat d'infant a la varietat catalana del País Valencià" (Veny, 2019 c: 133).

Allegar 189 és pres del cast. *llegar* amb pròtesi vocàlica deguda a fonosintaxi.

Són mots normatius *arribar*, des del *DOrt*, 1917; *aplegar, plegar* ("intransitiu dialectal"), des del *DG_I*, 1932 ("dialectal" desapareix des del *DIEC_I*, 1995).

